

TEST 1

1. **Uygur:** Yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.

Göktürk: Türk adını kullanan ilk Türk devletidir.

Asya Hun: Tarihte bilinen en eski Türk devletidir.

Hazar: Museviliği benimseyen Türk devletidir.

Avar: İstanbul'u kuşatan ilk Türk devletidir.

Cevap C

2. Karadeniz'in kuzeyinden Avrupa'ya göç eden Türk kavimleri arasında Avarlar, Peçenekler, Hunlar (Avrupa Hun), Kıpçaklar yer alır. Fakat **Uygurlar** Orta Asya'da; Karluk, Basmlil ve Uygur Türkleri tarafından Orhun Nehri kenarında kuruldu. Uygurların kurucusu Kutluk Bilge Kül Kağan'dır.

Cevap E

3. **Orta Asya Türk Göçlerinin Sonuçları**

- Göç etmeyen Türklerden bir kısmı Orta Asya'da kaldı.

- Kavimler yer değiştirdi.

- Yeni devletler kuruldu.

- Kavimlerin etkileşimleri sonrası kültürel yapılarda değişimler yaşandı...

B seçeneğindeki **dünyada nüfus artışının olması** ifadesi göçlerin sonucu olarak değerlendirilemez. Göçler sonrası bir bölgeden başka bir bölgeye nüfus hareketliliği yaşanmıştır. Nüfus artmamıştır.

Cevap B

4. **Kavimler Göçünün Sonuçları**

* Türk kültürü Avrupa'da yayılmıştır. Avrupa Hun Devleti kuruldu.

* Avrupa'nın etnik yapısı değişmiştir. Avrupa'nın bugünkü milletleri oluştu.

* Roma İmparatorluğu güç kaybetmeye başlamıştır. Roma İmparatorluğu 395'te Doğu Roma ve Batı Roma olmak üzere ikiye ayrıldı.

* Hristiyanlık, barbar kavimler arasında yayıldı.

* Avrupa'da mutlak krallık sistemi zayıfladı. Feodalite-Derebeylik Sistemi ortaya çıktı.

INFORMAL YAYINLARI

* Kavimler Göç'ünden fazla etkilenmeyen kilise ve papalık Orta Çağ Avrupası'nın dini ve siyasi hayatında etkili oldu.

* Eski Çağ sona erdi. Orta Çağ başladı.

* Skolastik düşünce gelişmiştir. (Kilise öğretilerini benimseyen, bilimsel çalışmalara kapalı bir anlayış) Kavimler Göçü'nün sonucunda Skolastik düşüncenin önem kazanmasıyla bilim ve teknikte önemli gelişmeler yaşanmamıştır.

Verilen metinde bilim ve teknikte önemli gelişmeler yaşandığından bahsedilmiyor.

Cevap D

5. Orta Asya'da Türk boyları arasındaki siyasi anlaşmazlıklar ve bunun yol açtığı savaşlar Türk göçlerine neden olan olaylardan biridir.

Verilen metne baktığımızda;

B) Türk göçlerinde kültürel etkileşim olduğuna,

C) Boylar arasında çıkar çatışmaları olduğuna,

D) Savaşı kaybeden tarafın egemenlik altına girmek istemediğine,

E) Orta Asya'da kurulan Türk devletlerinin boylar halinde yaşadığına ulaşabiliriz.

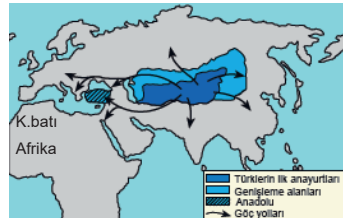
Metinden hareketle siyasi anlaşmazlıklar ve savaşlar sonrası göçlere Türk boylarının **hepsinin** katıldığı ile ilgili bir bilgiye ulaşamayız. Güçlü olan boylar kalmış mücadeleyi, savaşı kaybeden boylar göç etmiştir.

Cevap A

6. Türkler göçlerle geniş bir coğrafyaya yayıldıklarından (Mezopotamya, Anadolu, Çin, Hindistan, Orta Avrupa, Balkanlar ve Sibiryaya) Türk tarihini incelemek zorlaşmıştır. III. öncülün Türk tarihinin incelenmesinin zorlaştırması ile ilgisi yoktur.

Cevap D

- 7.

Harita üzerindeki göç yönlerini göz-

teren oklara baktığımızda; Türklerin Suriye, Balkanlar, Güneydoğu Asya ve Karadeniz'in kuzeyine göç ettiklerini söyleyebiliriz. **Kuzeybatı Afrika'ya** göç yapıldığını söyleyemeyiz.

Cevap E

8. Çinliler, **Asya Hun Devleti'nin** akınlarını durdurmak için Çin Seddi'ni inşa ettiler.

Cevap B

9. Hristiyanların günahlarından dolayı Tanrı'nın kendilerini cezalandırmak amacıyla gönderildiğini düşündükleri ve "**Tanrı'nın Kamçısı**" olarak nitelendirdikleri, döneminde **Avrupa Hun Devleti'nin** en parlak zamanını yaşadığı Türk hükümdarı Atilla'dır.

Cevap D

10. Çin kaynaklarına göre, Orta Asya'da kurulan Asya Hunları evlerini topraktan yapmış, Volga kıyılarıyla Kırım arasında kurulan Hazarların evleri ise hep ahşap olup yalnız hakan sarayı ve kale taştan yapılmıştır.

Verilen metinden Asya Hunlarının evlerini **topraktan** yapmasına, Hazarların evlerini **ahşaptan** ve hakan sarayını **taştan** yapmalarına bakarak, **doğa şartlarının** insanların yaşam biçimini etkilediği ifadesine ulaşabiliriz. Türklerin daha çok göçebe yaşadıkları ve Çin mimarisinden etkilendiği ifadelerine ulaşamayız.

Cevap A

11. Ammianus, Hunların uzak mesafelere kadar ok atmada mahareti olduklarından iyi savaşçı olduklarından yay ve kement kullanmakta eşsiz olduklarından bahsetmiştir. Bu bilgidен Hunların **savaş aletlerini** (ok, yay...) **etkin kullandığını** söyleyebiliriz. Ammianus Türklerin savaş taktiği hilal taktiğinden ve onlu sistemden bahsetmemiştir.

Cevap B

12. Aşkabat yakınlarında Anav'daki bir kurganda yapılan kazıda en alt katta evleri kerpiçten yapılmış bir köy bulunmuştur. Burada yapılan kazıda ev ve köy kalıntılarında rastlanması (B) Buranın bir yerleşim

alanı olduğunu, (D) Burada topluluk halinde yaşandığını gösterir. Çıkan eşyalar arasında el değirmenlerine rastlanması, kömür haline gelmiş buğday ve arpa tanelerinin olması (C) tahıl ürünlerinin tanındığını gösterir. İnsan ve hayvan heykellerine rastlanması (A) sanatla uğraşıldığını gösterir.

Fakat sorudaki verilen bilgilere baktığımızda **üretim gereçlerinin ortak kullanıldığı** ile ilgili bir bilgiye ulaşamayız.

Cevap E

13. Türk kültürünün çıkış bölgesi olan Tanrı ve Altay dağları arasındaki Orta Asya'nın bozkırlarında, iklimin değişken ve sert olması, uzun mesafelere ulaşmada hızlı hareket edilmesini gerektirmiştir. Bu zorlu coğrafyalar Türklerin ata önem vermelerinde ve **doğa ile mücadele** etmelerinde etkili olmuştur. Verilen bilgilerden Türklerin yerleşik hayata geç geçtikleri bilgisine ulaşamayız.

Cevap E

14. Altaylarda Pazırık kurganlarında bulunan halı ve Kazakistan'da Alma Ata şehri yakınlarındaki Esik kurganındaki altın elbiseli adam zırhı **Hunlara** aittir.

Cevap D**TEST 2**

1. Çağdaş devlet demek aynı çağda, aynı zaman diliminde yaşayan devletler demektir.

IV. yüzyıl sonundan XV. yüzyıl ortasına kadar varlığını sürdüren Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) ile **Asya Hun** çağdaş değildir.

Bizans: 395-1453

Asya Hun: MÖ 220 -MS 216

Avar: 562 - 805

Uygur: 744-840

Akhun: 367-557

Hazar: 630-968

Cevap A

2. Birinci Göktürk Devleti'ne en parlak dönemini yaşatan, Avarların Orta Asya'daki siyasi varlığını sonlandıran ve ülke sınırlarının batıda

Hazar Denizi'ne kadar genişlemesini sağlayan hükümdar **Mukan Kağan**'dir.

Cevap A

3. Asya Hun Devleti'nin hükümdarları arasında; **Teoman ve Mete Han** yer almaktadır. Kutluk Kağan ise II. Göktürk Devleti'nin kurucusudur.

Cevap D

4. Göktürklerin (I) ilk kez **Türk** adını taşıyan kavim olması ve (III) **ken-dilerine özgü** yazıya geçmeleri (Göktürk Alfabesi) ulusçu bir devlet anlayışı benimsediklerini gösterir. Diğer öncüller ulusçulukla ilgili değildir.

Cevap A

5. Türk kelimesini kendi adında kullanılan ilk devlet **Göktürklerdir**. Bu da Göktürklerin milliyetçi bir anlayış benimsediğini gösterir.

Cevap E

6. 50 yıllık **Çin esareti** döneminde Kürşat 39 arkadaşıyla Çin sarayını basmıştır. Kürşat İsyanı, Türk tarihinde **ilk bağımsızlık** isyanı olarak bilinir. Daha sonra Kutluk Kağan öncülüğünde II. Göktürk Devleti kurulmuştur. I. ve II. öncüller doğrudur. Fakat Türkler İslamiyet'i Talas Savaşı (751) sonrası dönemlerde benimsemiştir.

Cevap D

7. (A) seçeneğindeki "Türkistan'ın Sincan özerk bölgesinde yaşayan topluluklardan biri Uygurlardır" ifadesi Türk tarihiyle ilgili doğru bir bilgidir.

Diğer seçeneklerdeki bilgiler doğru olmayıp doğru bilgiler aşağıda verilmiştir.

Orta Asya'da kurulan ilk Türk devleti **Göktürklerdir**. (Hunlar)

Avrupa Hunlarının kurucusu **Mete Han**'dir. (Balamir)

Karluklar Avrupa'da devlet kurmuştur. (Asya)

Alparslan Malazgirt Savaşı'nı **Haçlılara** karşı kazanmıştır. (Bizans)

Cevap A

8. Uygurlar, 745 yılında Karluk ve Basmlilerle birleşip Göktürk Devleti'ni yıkarak yerine Orhun Nehri kıyılarında başkent Ötüken olmak üzere yeni bir devlet kurmuşlardır. Dokuz aile birliğinden oluşan Uygurlar, Karluk ve Basmil topluluklarını da itaatleri altına alarak bu sayıyı on bire çıkarmışlardır.

Uygurlarla ilgili verilen metne baktığımızda; Dokuz aile birliğinden oluşan Uygurlar, **Karluk ve Basmil** topluluklarını da itaatleri altına alarak bu sayıyı on bire çıkarmışlardır ifadesinden Uygurların **farklı toplulukları** bir araya getirdiği bilgisine ulaşabiliriz.

Cevap B

9. **Uygurlar Dönemi'nde Gerçekleşen Olaylar**

-Tapınak yapımına önem verilmesi
-Karabalğasun Yazıtları'nın dikilmesi

-Maniheizm dininin kabul edilmesi

-Yerleşik hayata geçilmesi

A seçeneğindeki Çin Seddi'nin yapımı **Asya Hunları Dönemi'ne** aittir.

Cevap A

10. Slav topluluklarının birbirleriyle kaynaşıp bütünleşmesi Avarların tarihteki etkilerinden biridir. Ayrıca Avarlar hem Asya hem de Avrupa'da devlet kuran bir topluluktur. İstanbul'u kuşatan ilk Türk devletidir. Hristiyanlığı benimsediler ve yerli halkla kaynaşarak benliklerini kaybettiler. Frankların saldırıları sonucu yıkıldılar. A, B, D ve E seçeneklerinde verilen özelliklerin Avarlarla bir ilgisi yoktur.

Cevap C

11. 562'de Bayan Han tarafından Orta Avrupa'da kurulan, 805'te Franklar tarafından yıkılan ve İstanbul'u iki kez kuşatan devlet **Avarlar**'dir.

Cevap C

12. **Avarlar (Juan Juanlar 562 - 805)**

* Avarların Moğolistan bölgesinde kurdukları devlet Göktürkler tarafından yıkıldıktan sonra, Orta Avrupa'da başında **Bayan Han**'in bulunduğu ikinci bir devlet kurdular.

* Çin kaynaklarında Juan-Juan, Arap ve Bizans kaynaklarında Avar adıyla anılır.

netimde ikili sistem (ikili teşkilat-federatif anlayış) anlayışının benimsendiğini görürüz.

Cevap B

9. "Türk milleti için gece uyumadım, gündüz oturmam... Ondan sonra Tanrı irade ettiği ve lütfettiği için talih ve kısmetim olduğu için ölecek milleti diriltip kaldırdım, çıplak milleti giydirdim, fakir milleti zengin ettim, nüfusu az milleti çok ettim. Başka illi milletler, başka kağanlı milletler arasında onları pek üstün kıldım. Dört bucaktaki milletleri hep barışa mecbur ettim ve düşmanlıktan vazgeçirdim."

Orhun Yazıtları'nda yer alan hakanın yaptığı işlerin anlatıldığı metne bakarak B, C, D ve E seçeneklerine ulaşabiliriz. Fakat A seçeneğindeki kağanın hesap verme zorunluluğu yoktur ifadesine ulaşamayız. Kağanlar töre kurallarına uymak zorundadır. Törenin hükümdarlar için bağlayıcı olması, hükümdar yetkisinin sınırsız olmadığı ve hukukun üstünlüğünün göstergesidir.

Cevap A

10. Türk töresinde devleti kuran hanedanın erkek üyeleri devlet yönetiminde ortak hak sahibiydi. Bu anlayıştan dolayı taht kavgaları yaşandı, ülkeler zayıfladı ve parçalandı, hatunlar ve üst düzey devlet yöneticileri devlet yönetimine müdahalede bulundular.

Dini ayaklanmaların çıkmasının, ülkenin hanedanın ortak malı olması anlayışı ile bir ilgisi yoktur.

Cevap B

11. **İslamiyet öncesi Türk devletlerinin yönetim anlayışı**

- Hükümdar olma hakkı, hanedanın erkek üyelerine aittir.
- Hükümdar olma yetkisinin tanrısal olduğu inancı vardır.
- Ülke, ikili teşkilatla yönetilmiştir.
- Ülke yönetimi ile ilgili kararlar, kurultayda alınır.

İslamiyet öncesi Türk devletlerinde hanedanın hükümdar olacak üyesinin önceden belirlenmesi söz konusu değildir. Osmanlıda ekber ve erşed sistemi anlayışı ile hanedan mensuplarından biri önceden hükümdar olarak belirlenebilmekteydi.

Cevap E

12. Türk devletlerinde hanedanın erkek üyelerinin taht üzerinde hak sahibi olması için hanedan üyesi olması gereklidir. Hanedan soylu bir kişinin hükümdarın kardeşi, amcası, oğlu, veliahtı, yeğeni olması tahta hak sahibi olduğunun göstergesidir. A, B ve C seçeneklerindeki oğlu, veliaht, yeğen ifadeleri taht mücadelesi yaşandığının göstergesidir. E seçeneğinde ise Şehzade Cem ile II. Bayezid'in kardeş olduğunu bilmemiz gerekir. Fakat D seçeneğinde Harezm Valisi ile Sultan Sencer'in yaptığı mücadele hanedan arasında yapılan bir mücadele değildir.

Cevap D

13. **Türklerin İslam toplumuna katılmasından sonra;**

- Ahilik teşkilatını uyguladılar.
- Kümbet mimarisini yaptılar.
- Arap alfabesini kullandılar.
- Vakıf sistemini uyguladılar.

Fakat **veraset sistemi** Türklerin İslam olmadan önce devlet yönetiminde uyguladıkları bir anlayıştır.

Cevap E

14. Hanedan bireylerinin çeşitli bölgelerin ve vilayetlerin yöneticileri olarak görevlendirilmelerinde **egemenlik anlayışı** etkili olmuştur. Tahta çıkacak kişinin bu görevler sayesinde devlet yönetimi ile ilgili tecrübe kazanması amaçlanmıştır.

Cevap B

15. Düzenli ordunun kurulması, devlet teşkilatının kurulması Hun dönemi olayları arasındadır. Hareketli harf sistemine dayanan matbaanın bulunması ise Uygur dönemi olaylarıdır.

Cevap D

16. İslamiyet'ten önceki Türk devletlerinde ilk devlet teşkilatını Hunlar kurmuştur. 2012 KPSS'de aynı soru soruldu.

Cevap E

17. İslamiyet'ten önce Türklerde devlet başkanları (hükümdarlar) han, hakan, **kağan**, ilteriş, ilteber, idikut, şanyu, tanhu gibi unvanlar almıştır.

Şad: Boylara idareci olarak gönderilen hükümdar soyundan gelen kişi

- Tigin:** Hükümdarın erkek çocuğu
Tudun: Vali, vergi memuru
Sübaşı: Ordu komutanı

Cevap B

18. **Tigin:** İslamiyet öncesi Türk devletlerinde hükümdarın erkek çocukları
Şehzade: Osmanlılarda hükümdarın erkek çocuğu
Atabey: Selçuklularda meliklerin eğitmeni, hocası
Yabgu: Ülkenin batısını yöneten hanedan üyesi
Toygun: Kurultay üyeleri

Cevap A

TEST 4

1. İlk Türk devleti Hunlardır. Hunlardan itibaren Türk devletlerinde ikili yönetim anlayışı (doğu-batı) uygulanmıştır.

Cevap C

2. İslamiyet'ten önce kurulan Türk devletlerinde toprakların genişlemesi toprakların idare edilmesini zorlaştırmıştır. Ülke hükümdar ailesinin ortak malıdır anlayışına göre sağ-sol, doğu-batı gibi kollara ayrılarak yönetilmiştir.

Cevap E

3. İmameddin İsfahani'nin sözündeki her tarafa hâkim olma düşüncesinden Türklerdeki cihan hâkimiyeti anlayışına ulaşılabilir. Bir devletin şehirleri, ülkeleri doldurup her tarafa hâkim olması ise teşkilatçı bir yapıyla, güçlü bir orduyla, ekonomik güçle mümkündür. A, B, C, D seçenekleri verilen sözle bağdaşmaktadır. E seçeneğindeki ikili yönetim (doğu - batı) anlayışı ise devletin merkezîyetçi anlayışını olumsuz etkiler. **İsfahani'nin ifadesinden** Türklerin ikili yönetim anlayışına sahip olduğu söylenemez.

Cevap E

4. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde geçerli olan egemenlik sembol ve göstergeleri arasında; siyasi anlaşmaların yapılması, para bastırılması yer alır. Hükümdarın kurultaya başkanlığı kabul etmesi ve elçileri kabul etmesi

de egemenlik sembol ve göstergeleri arasında yer alır. Fakat hutbe okutmak Türklerde İslamiyet'in kabulü sonrası uygulanmıştır.

Cevap A

5. İlk Türk devletlerinde yabgunun işlerinde serbest, dış işlerinde doğudaki hakana bağlı olması ülkenin federal bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Cevap C

6. Toylarla ilgili metne baktığımızda; A) boylar arasında kaynaşmanın amaçlandığına, B) sosyal ve kültürel konuların karara bağlandığına, D) devletin üst düzey yöneticilerinin de katıldığına (devlet meselelerinin görüşülmesi), E) inanç sistemlerini olumlu etkilediğine ulaşabiliriz. Verilen bilgilerden C) hükümdar kararlarının bağlayıcı olduğuna ulaşamayız.

Cevap C

7. Para hükümdarlık sembollerindedir. 2005 yılında yapılan kazılarda Göktürlere ait bir para bulunmuştur. Paranın ön yüzünde kağan ve hatunun birlikte gösterilmesi kadınların **devlet yönetiminde söz sahibi** olduğunun göstergesidir.

Cevap B

8. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde hatunun,
I. kurultaya katılması,
II. elçileri kabul etmesi,
III. gerektiğinde naip (vekil) olarak devlet başkanlığı yapması siyasi sorumlulukları olduğunun göstergesidir.

Cevap E

9. İslamiyet'ten önce Türk devletlerinde halkın, (II) kullandığı otlaklar ve yaylalar için devlete vergi ödemesi toprağın mülkiyetinin devlete ait olduğunu gösterir. (I) Halkın mülk edinebilmesi özel mülkiyet anlayışını gösterir. III. öncülle soru arasında bir bağlantı kurulamaz.

Cevap B

10. İslamiyet'ten önce kurulan Türk devletlerinde geniş toprakların idare edilmesinin zorluğu ülkenin yönetim alanlarına (birimlerine) ay-

rılması ile giderilmeye çalışılmıştır. Merkezden yönetim alanlarına idareciler (vali...) gönderilmiştir.

Cevap C

11. Eski Türklerde "Güneş bayrağımız, gökyüzü çadırımız." sözüyle Cihan hâkimiyeti vurgulanmıştır.

Töre: Yazısız hukuk kurallarıdır.

Ordu – millet: Kadın-erkek herkes asker sayılırdı. Askerlik özel bir meslek sayılmazdı. Buna ordu - millet anlayışı denilmektedir.

Cevap E

12. Yalnızca paragrafta verilen bilgilere baktığımızda Tagar kültürünün (MÖ 700-100) zaman bakımından Karasuk (MÖ 1200-700) kültüründen sonra olduğuna ulaşabiliriz. Her iki kültüre ait **tüm kalıntıların** bulunduğu dair bir bilgi yoktur. Hun Devletinin, Karasuk kültürüyle **aynı dönemde** siyasi varlığını sürdürdüğüne dair bir bilgi yok.

Cevap B

13. Ticaret yollarından biri olan İpek Yolu'nun tarih boyunca farklı güzergâhlar izlemesinde egemen güçlerin değişmesinin etkisi söz konusudur. İpek Yolu Çin'den başlayıp Avrupa'ya kadar uzanır. Türkler ve Çinliler arasında bu yola hâkim olmak için birçok savaş yapılmıştır.

Cevap A

14. II. Hayvan figürleri - sanatta betimleme
I. Turan (Hilal) taktiği - savaş yöntemi
III. İkili teşkilat - devlet yönetimi

Cevap C

15. İlk düzenli Türk ordusunu **Hunlar** kurmuştur. Mete Han'ın tahta çıkışı MÖ 209 yılı Türk Kara Kuvvetleri'nin kuruluş tarihi olarak kabul edilir. Türk ordu teşkilatının temelini Mete Han atmıştır. (Onluk sistem).

Cevap D

16. Kurduğu onluk düzenle Türk ordu yapısının temelini atan Asya Hun hükümdarı **Mete**'dir. Birliklerin başında sırasıyla tümenbaşı, binbaşı, yüzbaşı ve onbaşı denen komutanlar yer almıştır. Onlu sistem orduda düzen ve disiplinin sağlanmasını kolaylaştırmıştır.

Cevap A

TEST 5

1. Oğuz Kağan'ın altı oğlu ile birlikte dünyayı fethedip cihangir olduktan sonra ana yurduna dönmesi, büyük bir kurultay toplaması ve halka şölen vermesinden; etkili bir askerî teşkilat meydana getirdiklerine, önemli olayları kutladıklarına ulaşabiliriz. Oğuz Kağan'ın ülkeyi oğulları arasında taksim etmesinden, ikili teşkilat yapısına sahip olduklarına ulaşabiliriz. Oğuz Kağan'ın oğullarına töreye ve birliğe bağlı kalmalarını vasiyet etmesinden, yerleşik kanun ve kuralları bulunduğu ulaşabiliriz. Fakat Ok-yay münasebetine göre Üçokların Bozoklara bağlı olmasından boyların yönetimde eşit hakka sahip olduğu ifadesine ulaşamayız.

Cevap C

2. Devlet yapısında ve askerî alanda yaptığı düzenlemeleri sonraki Türk devletlerine örnek olan ve Oğuz Kağan Destanı'ndaki Oğuz Han'la özdeşleştirilen Hun hükümdarı **Mete**'dir.

Cevap B

3. **Türk toplulukları ve destan eşleştirilmesi**

- * Oğuz Kağan: Hunlar
- * Ergenekon, Bozkurt: Göktürlükler
- * Türeyiş, Göç: Uygurlar
- * Manas Destanı: Kırgızlar
- * Alp Er Tunga ve Şu Destanları: İskitler
- * Satuk Buğra Han Destanı: Karahanlılar

Cevap D

4. İlk Türk devletlerinde, göçebe yaşamın hareketli ve güçlü olmayı gerektirmesi nedeniyle ordunun atlı birliklerden oluşmasına, siyasi teşkilat görev yapan her yöneticinin savaşa hazır komutanı olmasına dikkat edilmiştir. Göçebe toplumlarda bozkırlarda her an savaşa hazırlıklı olmak gerekmektedir.

Cevap E

5. Bilge Kağan Orhun Anıtları'nda, Türk ulusunu başka uluslara karşı üstün kıldığından, dört bucaktaki bütün ulusları hep barışa mecbur ettiğinden ve düşmanlıktan vazgeçirdiğinden bahsederek, (Bilge Kağan) döneminin güçlü olduğunu ve diğer uluslarla savaşmak zorunda kaldığını dile getirmiştir. Orhun Anıtları ile ilgili verilen metinde **diplomatik ilişkilerin çok yoğun** olduğuyla ilgili bir açıklama yoktur.

Cevap D

6. Selçuklular, 1071 Malazgirt Savaşı'ndan 1176 Miryakefalon Savaşı'na kadar geçen sürede hem Bizans ve Haçlı saldırılarını durdurmak hem de Türk beylikleriyle özellikle de Danişmentliler ve Suriye'deki Eyyubilerle mücadele etmek zorunda kalmıştır.

Verilen metni incelediğimizde 1071'den 1176'ya kadar geçen sürede sürekli bir çatışmadan bahsedilmiştir. Savaşların, çatışmaların olduğu yerde ekonomi, sosyal faaliyetler gelişmez. Bizanslılar, Haçlılar, Danişmentliler ve Eyyubilerle yapılan savaşlar sonrası ise Anadolu Selçuklularının sosyal ve ekonomik gelişimi yavaşlamıştır.

Cevap C

7. Uygurlar Dönemi'nde başka uygarlıklarla yapılan ticari ilişkilerin, kültürel ilişkilerin artması, farklı dinlerin benimsenmesi (mani), yabancı dillerin Uygur Türkçesine girmesi dilde yabancı öğelerin oranını artırır. Türkçe kurallar çerçevesinde sözcükler türetilmesi ise Türkçenin gelişimine katkı sağlar.

Cevap B

8. Orhun yazıtları II. Göktürkler Dönemi'nde Bilge Kağan, Kültigin ve Vezir Tonyukuk adına dikilmiştir. 5. soru da olduğu gibi Bilge Kağan'ın sözlerini içerir.

Cevap E

9. 8. soru ile benzer bir soru Orhun yazıtları II. Göktürkler Dönemi'nde Bilge Kağan, Kültigin ve Vezir Tonyukuk adına dikilmiştir. Bilge Kağan, Tonyukuk dönemlerine ait bilgileri içerir. Bumin Kağan I. Göktürk Dönemi hükümdarıdır.

Cevap D**10. Orhun Yazıtlarının Özellikleri**

* Anıtlar Türklere ait ilk yazılı belgelerdir.

* Türk tarih ve edebiyatının ilk örneğidir.

* **İlk Türk alfabesiyle** yazılmıştır. (Göktürk)

* Sosyal devlet anlayışından bahsedilmektedir.

* Milliyetçilik anlayışına sahiptir.

* Devlet ve halkın karşılıklı olarak görevleri belirtilmiştir.

* Anıtların üç yüzü Türkçe, bir yüzü Çince'dir.

* Göktürk kitabeleri **Türklere ait ilk yazılı belgelerdir.**

* Yolluğ Tigin tarafından yazılmış bu yazıtlarda genel olarak öğüt verilmektedir.

* Bir çeşit siyasetname özelliği göstermektedir.

Cevap B

11. Türk tarihinde Göktürk ve Uygurlar kendi adları ile alfabe oluşturdular. Göktürk Alfabesi 38 harflidir. Uygur Alfabesi 14-18 harflidir. Ayrıca bu alfabelerin kendi adlarını da göstermektedir.

Cevap D

12. 11. soruda da değindiğimiz gibi Uygurlar ve Göktürklerin ortak özelliklerinden biri kendilerine özgü alfabelerinin olmasıdır. B, C, D ve E seçenekleri Uygurlara ait özelliklerdir.

Cevap A

13. Orhun Kitabeleri (Anıtları, Yazıtları) Göktürkler Dönemi'ne aittir. Manas Destanı Kırgızlara aittir. Oğuzname ise Oğuzlara aittir.

Cevap A

14. Orhun Kitabeleri - Göktürkler
Ergenekon Destanı - Göktürkler
Manas Destanı - Kırgızlar

Cevap D

15. Göktürkler Dönemi'nden **kitabe** (Orhun kitabesi) ve **balbala** (mezar taşı) ait örnekler günümüze kadar ulaşmıştır. İlk minyatür örnekleri Uygurlarda görülmüştür.

Cevap D

16. Türk kültürünün gelenekselleşmiş hikâyelerinden biri **Dede Korkut**'tur. Bremen Mızıkacıları, Noel Baba, Hansel ile Gratel isimlerinden de anlaşılacağı gibi Türk kültürüne ait hikâyelerden değildir. Kırmızı Başlıklı Kız ise küçük bir kız ile kurt arasındaki olaylara dayanan Avrupa halk masalıdır.

Cevap A

17. Hareketli harf sistemi -Uygurlar
Orhun yazıtları -Göktürkler
Manas destanı -Kırgızlar

Cevap B**TEST 6**

1. **Türklerin kullandığı alfabeler:** Orhun (Göktürk), Uygur, Soğd, Kiril, Arap ve Latin alfabeleridir.

Orhun (Orhon-Göktürk) ve **Uygur** alfabeleri Türklerin milli alfabeleridir.

Kiril alfabesi: Slavların kullandığı Yunan alfabesinden geliştirilmiş Rus alfabesidir.

Cevap E

2. **Türklerin kullandığı alfabeler:** Orhun (Göktürk), Uygur, Soğd, Kiril, Arap ve Latin alfabeleridir.

Orhun (Orhon-Göktürk) ve **Uygur** alfabeleri Türklerin milli alfabeleridir.

Soğd alfabesi: Kuzeydoğu İran'da ve Tacikistan çevresinde eski dönemlerde kullanılan Arami kökenli bir alfabedir. Uygur alfabesinin temelidir.

Sanskrit alfabesi: Hint, Avrupa dil grubuna ait bir alfabedir. İlk kez Hindistan bölgesinde kullanılmıştır. Eski Hint alfabesidir.

Kiril alfabesi: Slavların kullandığı Yunan alfabesinden geliştirilmiş Rus alfabesidir.

Cevap C

3. **Türklerin kullandığı alfabeler:** Orhun (Göktürk), Uygur, Soğd, Kiril, Arap ve Latin alfabeleridir. Orhun (Orhon-Göktürk) ve Uygur alfabeleri Türklerin milli alfabeleridir.

Türklerin kullandığı alfabeler içerisinde Japon alfabesi yer almaz.

Cevap E

4. Göktürk Kıtabeleri'nde; I. devletin ve halkın karşılıklı olarak görevlerinin belirlenmesi, II. hakanın her işi halkının refahı için yapmasının vurgulanması, III. devlet adamlarının millete hesap vermesinden söz edilmesi **adil devlet anlayışıyla** ilgili benzerlikler olduğunun göstergesidir.

Cevap E

5. Orhun Yazıtları'nda; I. Türk milleti adının geçmesi sosyal devlet anlayışından ziyade ulusçulukla ilgilidir. Halkın çıkarına halkın yararına yapılan çalışmalar sosyal devlet anlayışı ile ilgilidir. II. devlet ve halkın görevlerinin belirlenmesi, III. hanın yaptığı her işi halkın mutluluğu için yaptığını belirtmesi Türklerde sosyal devlet anlayışının olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Cevap E

6. Bilge Kağan'ın Kül Tigin Anıtı'na yazdırdığı "Aç, fakir milleti hep toplattım. Fakir milleti zengin kıldım. Az milleti çok kıldım." sözü Göktürk Devleti'nin sosyal devlet anlayışına sahip olduğuna örnek olarak gösterilebilir.

Cevap B

7. Orhun Yazıtları'nda, hakan yaptığı her işin hesabını halka vermektedir. Yazıtta; yoksul milletin zenginleştirilmesi, açların doyurulması, çıplakların giydirilmesi gibi ifadeler bulunması Türk devletinde (Göktürk) sosyal devlet anlayışı olduğu gösterir.

Cevap D

8. Göktürk alfabesinin Orta Asya'dan çıkarak, bazı değişikliklerle Bulgarlar, Hazarlar ve Peçenekler tarafından kullanılması Göktürk alfabesinin farklı coğrafyalara, Avrupa'nın içlerine kadar yayıldığını gösterir.

Cevap B

9. Türk adı **ilk kez Çin kaynaklarında** kullanılmıştır. Türkler, yazıyı geç kullanmaya başladıkları için Türklerle ait ilk bilgilere Çin kaynaklarından ulaşılmaktadır. Burada ilk Türk devletlerinin Orta Asya'da kurulmasının, Çin ile yapılan savaşlar ve ticari faaliyetlerin etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Cevap C

10. Türklerin Anayurdu Orta Asya'dır. Coğrafi olarak yakınlık göz önüne alındığında Türk devletleri hakkında bilgi almak isteyen bir araştırmacının, Çin kaynaklarından faydalanması beklenir.

Cevap D

11. VIII. yüzyıla ait olan Orhun Anıtları (Göktürk Kıtabeleri) devletin kuruluşu, yükselişi ve Çin entrikalarını anlatan Türklerin ilk ulusal kaynağıdır. Metinde 8. yüzyıldan bahsedilmesi Göktürklerin Ortaçağ'da yaşadığının göstergesidir. Devletin kuruluşu ve yükselişinden bahsetmesi, Türklerin ilk ulusal kaynağı olması Orhun Anıtları'nın Türkler için önemli bir kaynak olduğunu gösterir. Çin entrikalarından bahsetmesi Çinlilerle mücadele halinde olduklarını ve Çinlilerin, Türklerle karşı savaşın dışında değişik yöntemler de uyguladığını gösterir. Fakat Orta Asya'da Türklerle ait **tüm bilgilerin sadece** Çin kaynaklarından öğrenildiği bilgisine ulaşamayız.

Cevap C

12. Göktürkler 38 harfli, yukarıdan aşağıya ve soldan sağa doğru okunan Orhun yazısını, Uygurlar ise 14 harfli sağdan sola doğru okunan bir yazı kullanmaları kendilerine özgü yazı kullandıklarının göstergesidir. Göktürk Alfabesi, Uygur Alfabesi

Cevap A

13. Uygurların matbaalarının olduğuna ve baskı **yaptıklarına tahtadan yapılmış harfleri** kullanmaları kanıt olarak gösterilebilir. B, C, D ve E seçeneklerindeki ifadeler matbaanın olduğunu ve baskı yapıldığının kanıtı olarak gösterilemez el yazması belgeler olarak da yazılabilirler.

Cevap A

14. Türk tarihinde bilinen ilk kütüphane **Uygurlar** zamanında kurulmuştur. Türk tarihinde fiziki bir mekân olarak kütüphane kuran ilk topluluktur.

Cevap A

15. **Uygurlar**

* Yerleşik hayat tarzını yaygınlaştırmışlardır.

* Maniheizm dinini benimsemişlerdir.

* Yazılı hukuk belgeleri düzenlemişlerdir.

* Kalıp baskı yöntemiyle kitap çoğaltmışlardır.

* Uygurların kurucusu Kutluk Bilge Kül Kağan'dır.

* Uygurların en parlak dönemi Moyen-Çor Dönemi'dir.

* Böğü Kağan Dönemi'nde kabul edilen Mani dini kağan ve çevresinde etkili olmuştur.

Kırgızlara ait olan **Manas Destanı** günümüzde de yaşayan tarihi bir belge özelliği taşıyan dünyanın en uzun destanıdır.

Cevap E

16. Kırgızlara ait olan **Manas Destanı** günümüzde de yaşayan tarihi bir belge özelliği taşıyan dünyanın en uzun destanıdır.

Göç, Türeyiş Destanı: Uygurlar

Alp Er Tunga ve Şu Destanları: İskitler

Cevap C

TEST 7

1. Kırgızlara ait olan **Manas Destanı** günümüzde de yaşayan tarihi bir belge özelliği taşıyan dünyanın en uzun destanıdır.

Türk boylarının önemli destanları

* **Alp Er Tunga** ve Şu destanları-İskitler

* **Oğuz Kağan**-Hunlar

* **Ergenekon-Bozkurt**-Göktürkler

* Türeyiş, Göç-Uygurlar

* Yaradılış Destanı- Yakut Türkleri

* Dede Korkut Destanı - Kıpçak-Oğuzlar

Cevap C

2. Türklerin demir madeninin bulunduğu dağı eriterek yaşadıkları yerden çıkışını anlatan destan **Ergenekon Destanı**'dır.

Ergenekon Destanı, Büyük Türk Destanı'nın bir parçasıdır. Göktürkler çağını konu alır. Ergenekon Destanı'nın, Türk destanlarının içinde ayrı ve seçkin bir yeri olup, en büyük Türk destanlarından biridir. Ergenekon Destanı'nda Türkler, Ergenekon ovasından çıkmak

istediklerinde yol bulamazlar. Çare olarak da dağların demir madeni içeren bölümlerini eritip bir geçenek açmayı düşünürler. Demir madeni eritmek için dağların çevresine odun-kömür dizilir ve yetmiş deriden yetmiş körük yapıp yetmiş yere konulur. Yedi ve yetmiş sayıları, dokuz ve katları ile birlikte, Türklerin mitolojik sayılarındanır.

Cevap A**3. İslamiyet öncesi Türk kültürüne ait destanlar**

* **Alp Er Tunga** ve Şu destanları-İskitler

* Oğuz Kağan-Hunlar

* **Ergenekon-Bozkurt-Göktürkler**

* Türeyiş, Göç-Uygurlar

* Yaradılış Destanı- Yakut Türkleri

* Dede Korkut Destanı - Kıpçak-Oğuzlar

* **Manas Destanı** - Kırgızlar

Gılgamış Destanı: Mezopotamya uygarlığı olan Sümerilere aittir.

Cevap A**4. İslamiyet öncesi Türk devletleri ile Çinliler çağdaş uygarlıktır. Coğrafi yakınlık nedeniyle Çinlilerle ticaret yapılmış ve ipek yoluna hâkim olmak için savaşlar yapılmıştır. İslamiyet öncesi Türk tarihini incelemek için en çok Çin kaynaklarından yararlanabiliriz.****Cevap A****5. Türklerin Kullandıkları Takvimler On iki Hayvanlı Türk Takvimi: Türkler, İslam öncesinde kullanmışlardır.**

Hicri Takvim: Ay yılı esaslıdır. Türkler, İslamiyet'i seçince bu takvimi kullanmaya başladılar.

Celali Takvimi: Melikşah tarafından yaptırılmıştır. Büyük Selçuklular devrinde mali alanda kullanıldı.

Rumi Takvimi: Osmanlı Devleti'nin son döneminde mali alanda kullanıldı.

Miladi Takvim: 1 Ocak 1926'dan beri Türkiye'de kullanılmaktadır.

Cevap E

6. Türklerin göçebe bir hayat tarzından yerleşik toplum düzenine geçmeleri, beraberinde pek çok değişiklik getirmiştir. Bu değişiklikler arasında ekip biçme aletlerine sahip olmaları gösterilebilir. Yerleşik hayata geçen bir toplumda tarımsal faaliyetler yapılmaktadır. Diğer seçeneklerde verilen özellikler hem göçebe hem de yerleşik toplumlarda görülebilecek özelliklerdir.

Cevap C

7. Türkler göçebe oldukları dönemlerde hayvancılık yapmışlardır. Hayvansal ürünlerini satarak ticaret yapmışlardır. Yerleşik hayata geçtikten sonra ise ekonomik etkinlikleri arasında tarımsal faaliyet de girmiştir.

Cevap C

8. II. halı-kilim dokumacılığı yapma, yünle hayvancılıkla bağlantılı bir uğraştır. III. silah, at koşum takımları, süs eşyası imal etme Hunlardan itibaren yapılagelen uğraşlardır. I. tarımda sulama kanalları yapma, yerleşik hayata geçildiğinin kesin kanıtıdır. Ayrıca mimari eser yapımı, kale, ev ve duvar resimleri gibi özellikler de yerleşik hayatın varlığının göstergesidir.

Cevap A

9. Türklerde hayvancılığın gelişmesinde; yaşam tarzının, coğrafi şartların, ticaretin, ulaşım ve taşımacılık faaliyetlerinin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Dini bir anlayıştan dolayı hayvancılığın geliştiği söylenemez.

Cevap C

10. İslamiyet'in kabulünden önceki Türk devletlerinin ele alınacağı "İpek Yolu'nda Türkler" adlı bir sergi Karahanlılar Dönemi'ni kapsamayacaktır. Çünkü Karahanlılar İslamiyet'i kabul eden Türk devletidir. B, C, D ve E seçeneklerindeki devletler İslamiyet öncesi Türk devletleri arasında yer alır.

Cevap A

11. Uygurlar Dönemi'nden günümüze ulaşan duvar resimleri Uygurların yerleşik hayata geçtiğine bir kanıt olarak gösterilebilir. Duvar varsa ev vardır. Bunlar da yerleşik hayatın

varlığını kanıtlar. İpekli kumaşlar, eyer takımları, deri eşyalar ve tunç kaplar göçebe toplumlardan kalan eşyalar arasında da bulunabilir.

Cevap C

12. Uygurların yerleşik hayata geçmeleriyle uğraşları arasında mimarlık girmiştir. Kalıcı olan köy ve şehir yerleşmeleri, duvar resimleri, mimari yapılar yerleşik hayatın varlığının göstergesidir. A, C, D ve E seçeneklerinde verilenler yerleşik yaşantıya geçmeden de yapılagelen uğraşlardır.

Cevap B

13. İslamiyet'ten önce Türklerde müzik aleti olarak Kopuz yaygın olarak kullanılmıştır. En önemli çalgı millî saz olan kopuzdur. Kopuz eşliğinde şiirler söylenmiştir.

Cevap C

14. Uygurların bilim ve sanat alanında gelişme göstermelerinde,

I. Budizm ve Maniheizm dinlerini kabul etmeleri

II. Yerleşik kültüre sahip olmaları

III. Belli bir alfabeleri olması etkili olmuştur.

Yerleşik hayat mimari ve sanatta ilerleme sağlamıştır. Alfabe kullanımı ile bilimde gelişme sağladılar. Budizm ve Maniheizm dinlerinin etkisiyle bilim ve sanatta (tapınak yapımı) ilerlemişlerdir.

Cevap E

15. Uygurlar Dönemi, Çin, Hint ve İran kültürlerinin de etkisiyle İslamiyet öncesi Türk tarihinin kültürel etkinlikler ve gelişmeler yönünden en parlak dönemini oluşturur. Uygurlar Çin, Hint ve İran kültürlerinin etkisi ile matbaa ve kâğıt kullandılar, Maniheizm dinini benimsediler.

Cevap B

16. Verilen parçada doğu-batı ticaret yolları üzerinde bulunan Uygurların Çin'den Budizm'i, İran'dan Maniheizm'i, Akdeniz Havzası'ndan Suriyeli rahipler ve Soğdlar aracılığıyla da Hristiyanlığı, Helenistik edebiyatı ve sanatı öğrenmiş oldukları belirtilmiştir. Bu bilgilerden Uygurların geniş bir coğrafya ile ilişkili kurduklarına farklı dinleri benim-

sediklerine, hoşgörölü bir toplum oluşturdıklarına, kültürel etkileşime açık olduklarına ulaşılabilir. Fakat hâkim hayat tarzlarının **göçebelik** olduğu ile ilgili bilgiye yer **verilmemiştir**. Uygurlar yerleşik hayata geçen Türk devletidir.

Cevap E

TEST 8

1. Uygurların yerleşik hayata geçmesiyle, **I. tarım, II. mimari, yeni uğraş alanları** arasına girmiştir. III. hayvancılık yerleşik hayata geçmeden önce de yapılmaktaydı. Yeni bir uğraş alanı değildir.

Cevap C

2. Mimarlıkla ilgili buluntular Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinden önce, yerleşik hayata geçmiş olduklarının kanıtı olarak gösterilebilir. Mimarlık, mimari eserler, ev kalıntıları, şehir yerleşmeleri, duvar süslemeleri, duvar resimleri yerleşik hayata geçildiğinin kanıtıdır. (Kalıcı eserler) Madencilik ve dokumacılık ile ilgili buluntular göçebe toplumlarında da görülebilir.

Cevap C

3. Maniheizm dinini benimsemeleri ve yerleşik hayata geçmeleri **askerlik, ekonomi ve mimarlık** alanlarında değişikliğe neden olmuştur. Maniheizm dininin savaşmayı yasaklaması askerlik, hayvan etinin yenmesinin yasaklaması ekonomi, (tarım) tapınaklı ibadeti öngörmesi mimarlık alanlarında değişime neden olmuştur.

Cevap E

4. Göktürkler ve Uygurlar yazılı metinler bırakmışlardır. İki devletin de kendilerine özgü alfabeleri vardır. İslamiyet öncesi Türk devletleri arasında yer alırlar. Çinlilerle mücadele etmişlerdir. Orta Asya'da kurulmuş olan Türk devletleridirler.

Fakat yerleşik hayata geçen ilk Türk Devleti Uygurlardır. **Uygur** öncesi Türk Devletleri **göçebe** olarak yaşamışlardır.

Cevap A

5. Mesken oturan yer anlamına (konut) gelmektedir. Göçebe Türklerde bozkır hayatı içerisinde, taşınabilir mesken ihtiyacına cevap verdiği söylenebilecek unsur ise **otağdır**. (çadır) Göçebe toplumların mesken ihtiyacını karşılamaktadır.

Kurgan Mezar, Tuğ: Sancak **Balbal:** Mezar taşı **Ongun:** Kutsal sayılan hayvana (nesneye) Ongun denirdi. (Kartal, Kurt)

Cevap C

6. İslamiyet'ten önceki Türk devletlerinde, I. fresk, (duvar süslemesi) II. minyatür, III. heykel (balbal) sanatlarıyla ilgili yapıtlar bulunmuştur. Genelde bu sanatlar Uygurlar Dönemi'nde daha çok karşımıza çıkar.

Cevap E

7. Türklerde resim sanatının temsilcisi ve öncüsü sayılan toplum **Uygurlardır**. Uygurlar Dönemi'nde yerleşik hayata geçilince şehirçilik ve mimari, **duvar resmi (Fresco)** alanlarında gelişme gözlenmiştir. Minyatür sanatı ve çinçilik İslam dünyasına Uygurlardan geçmiştir. Ressamlara **bedizci** denmiştir.

Cevap E

8. **İslamiyet'ten önce Orta Asya'da yaşayan Türklerin uğraşları arasında;**

I. Taş işleme (Balbal yapımı - heykel...)

II. Maden işleme (Demircilik kılıç yapımı...)

III. Dokumacılık (Halı, kilim yapımı...) **yer almaktadır.**

Cevap E

9. İslamiyet'ten önce Türkler **I. dokumacılık** alanında halı ve kilim yapmışlardır. **II. dericilik** alanında çeşitli eşyalar, ayakkabı yapmışlardır. **III. maden** işlemeciliği alanında (demircilik) kılıç, kalkan yapmışlardır.

Cevap E

10. İlk Türk devletlerinde, (II) ceset mumyalanması, (III) kurganlara çanak çömlek (kıymetli eşyalar) konulması ölümden sonra yaşamın devam ettiğine (ahiret inancına) inanıldığını gösterir. I. şölen düzen-

lenmesi ölümden sonra yaşamın devam ettiğine dair inancın göstergesi sayılamaz.

Cevap E

11. İslamiyet'ten önce Türklerde, ölen kişinin **atıyla gömülmesi**, ölümden sonra hayat olduğu inancının göstergesidir. Ayrıca ceset mumyalanması, kurganlara çanak çömlek (kıymetli eşyalar) konulması ölümden sonra yaşamın devam ettiğine (ahiret inancına) inanıldığını gösterir. I. ölen kişi için yas tutulması, III. ölen kişi için merasim yapılması din ile ilgili ritüellerdendir. Fakat ölümden sonra hayat olduğu inancının göstergesi değildir.

Cevap B

12. **Toy:** Kurultay (Şölen)

Şad: Boylara idareci olarak gönderilen hükümdar soyundan gelen kişi

Yuğ: İslamiyet'ten önce Türk devletlerinde ölen kişinin ardından yapılan törene verilen addır.

Kurgan: İslamiyet'ten önce, Türklerde ölen kişinin eşyalarıyla birlikte gömüldüğü mezara verilen addır

Tigin: Hükümdarın erkek çocuğu

Cevap C

13. **Şad:** Boylara idareci olarak gönderilen hükümdar soyundan gelen kişi

Yuğ: İslamiyet'ten önce Türk devletlerinde ölen kişinin ardından yapılan törene verilen addır.

Tuğ: Sancak

Toy: Kurultay (Şölen)

Yabgu: Ülkenin batısını yöneten hanedan üyesi

Cevap B

14. **İslamiyet'ten önce, Türklerde ölümden sonra hayatın var olduğuna inanıldığına kanıt olarak;**

-Kurganlara ölenle ilgili eşyaların konması

-Cesetlerin mumyalanması,

-Kurganlara çanak çömlek konulması (kıymetli eşyalar)

-Ölen kişinin atıyla gömülmesi **gösterilebilir.**

Cevap E

15. Türklerin eski ve köklü bir kültüre sahip olduklarının bir göstergesi, İslam dinini kabul etmelerine rağmen öz kimliklerini korumalarıdır. Türkler eski ve köklü bir kültüre sahip olduklarından İslamlaşma Araplaşma olarak gerçekleşmemiştir. İslam kültürü içerisinde kendi kültürel değerlerini korumuşlardır.

Cevap E

16. Maniheizm, Böğü Kağan tarafından benimsenerek Uygur ülkesinde resmî bir din haline getirilmiştir. Mani dininde savaşma, et yeme yasak, tapınaklı ibadet söz konusudur. Uygurlar Dönemi'ne ait dini anlayış gereği yapılan sanatsal yapıların (tapınakların) günümüze kadar gelmesi Maniheizm'in benimsendiğine kanıt olarak gösterilebilir.

Cevap C

TEST 9

1. Uygurların, kağanlarının gücünü Ay'dan aldıklarına inanmalarından dolayı unvanlarının başına "Ay" kelimesini eklemelerinde **Maniheizm** dini etkili olmuştur.

Cevap A

2. Yerleşik hayata geçen ilk Türk devleti Uygurlardır. Uygur döneminden itibaren evler, tapınaklar, köyler, şehirler inşa edilmiştir. Hunlar ve Göktürkler göçebe olarak yaşamışlardır.

Cevap C

3. Hazarlar

- Göktürk Devleti'nin yıkılmasının ardından Karadeniz'in kuzeyi ve Kafkaslar Bölgesi'nde kuruldu.

- Yönetici zümresi **Musevi** olan Türk devletidir.

- Sasani, Bizans ve Müslüman Araplarla ilişki kurdular.

- Hazar ülkesinde sağlanan hoşgörü ortamı bu döneme Panhazaria (Hazar Birliği) denmesine neden olmuştur.

- Kafkaslarda, Hz. Osman Dönemi'nde Müslümanlarla savaşarak İslamiyet'in Rusya'ya girmesine engel oldular.

Cevap E

4. Hazarlar yönetici zümresi **Musevi** olan Türk devletidir. Kafkaslarda, Hz. Osman Dönemi'nde Müslümanlarla savaşarak İslamiyet'in Rusya'ya girmesine engel oldular.

Cevap B

5. I. Bulgarlar - Hristiyan
II. Macarlar - Hristiyan
III. Göktürkler - Gök Tanrı

Ayrıca; Avarlar, Peçenekler, Uzlar ve Avrupa Hunları da Hristiyanlığı benimsemiştir.

Cevap C

6. Tarihte pek çok Türk kavmi, Doğu ve Orta Avrupa ile Balkanlar'a yerleşmiş, zamanla Türk kimliğini yitirerek Hristiyanlaşmıştır. Türk kavimlerinin kimliklerini yitirmesinde; I. ana yurtlarından gelen göçlerin azalması, II. zamanla bölgedeki siyasi üstünlüklerini kaybetmeleri, III. bölgedeki kültürlerle yakın ticari ve sosyal ilişki kurmaları etkili olmuştur.

Cevap E

7. Göktürk Devleti'nde, Bilge Kağan'ın Budist tapınağı yaptırma isteğine Vezir Tonyukuk'un karşı çıkması (II) kağanın kararlarının sorgulanabildiğini gösterir. Türklerin mücadelecilik ruhunu kaybetmelerine neden olacağı düşüncesi ise III. din değiştirmenin yaşam biçimini etkilediğini gösterir. Parçadan (I) toplumun dinî arayış içerisinde olduğu ile ilgili bir bilgiye ulaşamayız.

Cevap D

8. Birinci Göktürk Devleti Dönemi'nde Budizm'i kabul ederek bu dinin halk arasında yayılmasını sağlamaya çalıştığı için tepki çeken hükümdar **Tapo Kağan**'dir.

Cevap C

9. Göktürkler komşuları olan Çinliler, Sasaniler ve Bizans ile ticari ilişkilerde bulunmuşlardır. Çünkü bu devletlerin çağdaş ve komşu olmaları bunda etkili olmuştur. İpek Yolu'na egemen olma düşüncesi, Orta Asya'da Çin - Türk mücadelesinin en önemli sebebidir.

Abbasiler dönem olarak Göktürklerden sonra 750-1258 dönemlerinde yaşamışlardır.

Cevap D

10. Çin'den başlayıp Orta Asya'yı aşarak Akdeniz ve Karadeniz'de sona eren İpek Yolu'nun Orta Asya'da kurulan Türk devletlerinin bir süre denetiminde olması bu devletlerin, I. ekonomik açıdan gelişmesinde, II. Orta Asya siyasetinde söz sahibi olmasında etkili olmuştur. Metinde İpek yolundan, ticaretten bahsediliyor. Tarıma ticaretten **daha fazla önem** verildiği ile ilgili bir ifadeye ulaşamayız.

Cevap D

11. Hazarlarla ilgili verilen paragrafa baktığımızda; yurt dışından ticaret mallarının gelmesi, gümrük gelirlerinin olduğunu gösterir. Farklı ülkelerden ürünler gelmesi, değişik kültürlerden etkilendiğini gösterir. Çin, Bizans gibi ülkelerle yapılan ticaret Doğu ve Batı'dan ticaret malları geldiğinin göstergesidir. Parçaya genel olarak baktığımızda ekonomide ticaretin önemli olduğunu görebiliriz. Fakat ticaretin **en fazla Çin**'le yapıldığı ile ilgili bir bilgi mevcut değildir.

Cevap C

12. Çin kaynaklarına göre Hunlarda Türk çocukları küçük yaştan itibaren koyunların üzerine binerek binicilik talimi yaparlardı, biraz büyüyünce eline ok ve yay alarak kuş ve fareleri avlardı. Daha sonra da tilki ve tavşanları avlardı, bu şekilde çok iyi bir atlı ve okçu olarak yetişirdi. Çin kaynaklarında verilen bilgilere baktığımızda Hunlarla ilgili; (II) küçük yaşlardan itibaren savaş aletleri kullandıkları (ok - yay) ve (III) yaşam biçimlerinin askerî özelliklerini geliştirdiği bilgilerine ulaşabiliriz. Fakat (I) temel geçim kaynaklarının avcılık olduğu bilgisine ulaşamayız. Temel geçim kaynakları hayvancılıktır.

Cevap E

13. Yünün hayvansal bir ürün olup dokumacılıkta kullanılması, ticarete Çin'den alınan ipeğin **koyun** ve **sığırla** takas edilmesi, orduda ve ulaşımda **atlardan** yararlanılması hayvancılığın toplumsal hayatta önemli bir yeri olduğunun göstergesidir.

Cevap E

14. Uygurların yerleşik hayata geçmiş olmaları, ekonomik alanda tarıma büyük önem vermelerine neden olmuştur. Göçebe toplumlarda ise ekonomik faaliyet olarak hayvancılık ön plandadır.

Cevap D

15. Soruda VI. yüzyılda gerçekleşen olaylarla ilgili geniş bir açıklama yapılmıştır. Verilen bilgilerden A, B, C ve D seçeneklerindeki aşağıdaki ifadeler doğrudur.

- A) İpek Yolu Bizans için önemlidir.
B) İpek Yolu'nun Orta Asya ekonomisi için önemi çok büyüktür.
C) Sasanilerin zayıflaması İran'ı saldırıya açık duruma getirmiştir.
D) Batı Göktürk Yabgusu, devletin çıkarları doğrultusunda değişken ittifak arayışlarına girmiştir.
E) Seçeneğindeki Bizans, Akhun topraklarını ele geçirmiştir ifadesi yanlıştır. Akhun Devleti Göktürk ve Sasani iş birliği sonrası yıkılmıştır.

Cevap E

16. Uygurlar Dönemi'nde ticari ilişkilerin gelişmesi sonucu, kişiler arasındaki anlaşmaların yazılı hâle getirilmesi, **hukukla** ilgili yazılı belgelerin hazırlanmasına neden olmuştur. Türk hukuku ilk kez Uygurlar Dönemi'nde ticari ilişkilerin gelişmesiyle yazılı hale getirilmiştir.

Cevap A

TEST 10

1. **Töre:** İslamiyet öncesi Türk devletlerinde sosyal hayatı düzenleyen ve yazılı olmayan kurallardır.

Törenin kaynağı: Eski Türk gelenekleri, kurultayda alınan kararlar ve hükümdar kararlarıdır.

Şad: Boylara idareci olarak gönderilen hükümdar soyundan gelen kişi
Yabgu: Ülkenin batısını yöneten hanedan üyesi

Tigin: Hükümdarın erkek çocuğu

Bodun: Kavim

Cevap C

2. Hazarlar, VII. ve IX. yüzyıllar arasında buldukları bölgede huzuru ve ulaşım güvenliğini sağlayarak bu dönemin **Hazar Barış Çağı** olarak adlandırılmasına neden olmuşlardır. Bu durum ise bölgede ticaretin canlanmasına, kültürel etkileşimin artmasına, farklı dinlerin yayılmasına, ülkede refahın yükselmesine neden olmuştur. Farklı dinlerin, farklı kültürlerin olduğu bu bölgede **Türkçenin ortak bir dil olarak** kullanılması söz konusu **değildir**.

Cevap E

3. Bizans Tarihçisi Priskos, Avrupa Hun Devleti'ne giden Doğu Roma elçilerinin Attila'nın huzuruna çıkmadan önce karısı Arıkan tarafından karşılanıp ağırlandığını belirtmiştir. Bu bilgiden Avrupa Hun Devleti'nde kadınların devlet yönetiminde belli bir yerlerinin olduğuna ulaşabiliriz.

Hatunların meclis toplantılarına katılabilmesi, hükümdar seferde iken devleti idare etmesi ve elçi kabul edebilmesi **siyasi** görevleri olduğunun göstergesidir.

Cevap C

4. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletleriyle ilgili olarak, I. II. ve III. öncülde verilen bilgiler doğrudur.

I. Ülke; töre adı verilen, yazılı olmayan hukuk kurallarına göre yönetilmiştir. II. Toprak, yurt olarak adlandırılmıştır. III. Hükümdara devlet yönetimiyle ilgili konularda yardımcı olmak üzere danışma meclisleri kurulmuştur.

Cevap E

5. **Orhun Yazıtları**

* Orhun Irmağı vadisinde bulunmaktadır.

* Danimarkalı Wilhelm Thomsen tarafından okunmuştur.

* II. Göktürk Dönemi'nde Tonyukuk, Kül Tigin ve Bilge Kağan adına dikilmiştir.

* Türk dilinin ve tarihinin en eski yazılı örneklerindendir

* İlk Türk alfabesiyle yazılmıştır.

* Sosyal devlet anlayışından bahsedilmektedir.

* Milliyetçilik anlayışına sahiptir.

* Devlet ve halkın karşılıklı olarak görevleri belirtilmiştir.

* Anıtların üç yüzü Türkçe, bir yüzü Çince'dir.

* Göktürk kitabeleri Türklere ait ilk yazılı belgelerdir.

* Yolluğ Tigin tarafından yazılmış bu yazıtlarda genel olarak öğüt verilmektedir.

* Bir çeşit siyasetname özelliği göstermektedir.

Cevap A

6. **Avrupa Hunları**

* Kuzey Hunları tarafından, Balamir öncülüğünde Macaristan'da kuruldu.

* Avrupa'da kurulan ilk Türk devletidir.

* Balkanlara inerek Bizans üzerinde baskı oluşturmuşlardır.

* Türk kültürünün Avrupa'ya taşınmasında etkili olmuşlardır.

* Kavimler Göçü'ne yol açarak Avrupa'nın etnik coğrafyasının değişmesine sebep olmuşlardır.

* Avrupa'nın siyasi yapısını değiştirerek Batı Roma'nın zayıflamasına neden olmuşlardır.

* Attila'nın yaptığı faaliyetler, Germanlerin ünlü destanı Nibelungen'e konu olmuştur. Bu destanda Attila'dan Etzel ismiyle bahsedilmiştir.

* Hunlar, pantolon ve ceket giyme, at koşumları ve atları eyerleme konularında Avrupa'ya örnek oldular.

Cevap C

7. Türk tarihinde fiziki bir mekân olarak kütüphane kuran ilk topluluk **Uygurlardır**. Uygur (14 - 18 harfli) alfabesini kullandılar. (Soğd alfabesinden etkilenmişlerdir) Uygurlar, matbaa, basım tekniği, orta oyunu ve minyatür konusunda çalışmalar yapmışlardır.

Cevap E

8. Orta Asya Türklerinin 12 Hayvanlı Türk Takvimi'ni hazırlayıp kullanmış olmaları gökbilimi (astronomi) alanında ilerlemiş olduklarını göstermektedir. Uzay, ay, yıldız, güneşle ilgili çalışmalar astronomi ile ilgilidir.

Cevap A

9. İslam ordularına karşı, I. Hazar, II. Türgiş devletleri mücadele etmiştir.

Hazar: Kafkaslarda, **Hz. Osman Dönemi'nde** Müslümanlarla savaşarak İslamiyet'in Rusya'ya girmesine

sine engel oldular.

Türgiş: Sulu Kağan Dönemi'nde **Emevileri** Orta Asya'ya sokmamak için mücadele ettiler. Orta Asya'nın İslamlaşmasını engellediler.

Cevap D

10. Tarih öğretmeni Yeşim Hanım öğrencilerinden, ilk Türk devletlerindeki toplumsal yapının unsurlarını küçükten büyüğe doğru sıralamalarını istemiş; öğrencilerden Onur doğru cevabı vermiştir.

Onur: Oğuş (Aile), Urug (soy - aileler birliği), Boy (Kabile), Budun (kavim)

Cevap A

11. At, Kaşgarlı Mahmut'un "Türk'ün kanadadır." diye nitelendirdiği savaş aracıdır.

Cevap A

12. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde toplumu oluşturan unsurlar: Oğuş (Aile), Urug (soy - aileler birliği), Boy (Kabile), Budun (kavim), Kün (halk) İl'i (devlet)

Toy: Kurultay (Şölen)

Cevap D

13. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde kullanılan bazı terimler

İlig - Hükümdar

Kün - Halk

Oğuş - Aile

Ayuki -Hükümet

Örgin - Taht

Yargan (Yargucu)- **Yargıç**

Toygun - Kurultay üyeleri

Cevap D

14. Türklerin Kurduğu Devletlerin Yıkılışlarında Etkili Olan Nedenler

* Ülke yönetiminde hanedan üyelerinin hepsinin söz sahibi olabilmesi

* Taht mücadelelerinin yaşanması

* Yeteneksiz kağanların başa geçmesi

* İkili teşkilatın bölünmeye yol açması (Federatif yapı)

* Boylar arası mücadele

* Dış güçlerin baskısı ve hileleri, Çin'in iç işlerine karışması

* Kut anlayışının olumsuz etkisi

Cevap E

GARANTİ SÖZLEŞMESİ ve KULLANICIYA NOT

Kitabımızı bitirdiğinizde size fayda sağlamadığını düşünüyorsanız ve bu bizden kaynaklanmışsa talebiniz doğrultusunda kitabın ücretini iade edebiliriz (iade garantili kitap). Kitabımızın fotokopi çekilerek (orijinal kitap dışında her türlü hakkımız gasp edilerek) kullanılmasına izin vermiyoruz. Sadece bir sınav için ciddi bir telif ücreti ödüyoruz. Kullandığımız yıl ve sınavları ve bunların kitap haline gelmesini hesap ederseniz büyük bir ekonomik yatırım yapıyoruz. Bundan dolayı yayın ekibi olarak fotokopi çeken, çektirenlere veya PDF paylaşanlara / indirip kullananlara hakkımızı helal etmiyoruz. Emeğe saygı istiyoruz. Yayınımızın soruları ÖSYM arşividir. Soruları elektronik ortam ve sosyal ağlarda paylaşan, depolayan veya yayın kişiler ÖSYM'nin telifli sorularını paylaştığı için ÖSYM'ye ihbar ediyoruz. ÖSYM yaptırım uyguluyor. Hakkımız ihlal edildiği için biz de ayrı dava açıyoruz. Kara Kutu Kitapları'nın PDF'sini paylaşmayınız. Tespit ettiklerimiz hakkında dava açıyoruz. Birkaç yıl sürecek davayı kazanamasa bile fotokopi çekenler hukuki olarak ciddi anlamda yorulacaklardır. Bundan dolayı PDF'mizi paylaşmayınız fotokopi çekmeyiniz. Gerçekten ekonomik durumunuz bu kitabı alabilecek kadar iyi değilse kitaba gücünüz yettiği kadar ödeyiniz o şekilde yollayalım. Bu yazıları fotokopiden okuyorsanız fotokopiyi aldığınız yere iade edip durumu bize bildiriniz, kitabımızı size ücretsiz yollayalım. Fotokopi çeken yere de kitabın orijinalini satarak helal ve hukuki yoldan daha çok kazanç elde etmesi için yardımcı olalım. 0539775 48 50 numaralı hat ile iletişime geçebilirsiniz. Kitabımızda en küçük bir hata dahi tespit ederseniz lütfen bize bildiriniz. Hata tespit edenleri ödüllendirmekteyiz. Kitaplarımızı belirli periyotlarla güncelliyoruz. Yeni çıkacak baskımız için fikir ve önerilerinizi bekliyoruz. Eleştirileriniz yolunuzu aydınlatan ışıktır. Önerileriniz varsa 0539 775 48 50 numaralı iletişim hattına WhatsApp'tan bildirirseniz çok memnun oluruz. Sizi vicdanınızla baş başa bırakıyoruz. Başarılar hakka girmeden mücadele edenlerin olsun. Birlikte başaralım...

İsmail KAYNARCA

Informal Yayınları & Kara Kutu Yayınları Sahibi ve Kurucusu

Sonraki bölümlerin çözümleri kısa bir süre içinde eklenecek.